

Márciusi ünnepünk

Az idei Március 15-i ünnepen nagy megtisztelés érte a lund-i magyarságot: Cselényi László a Duna Televízió elnöke volt vendégünk. Az alkalomhoz méltó, ünnepi versműsört pedig két kitűnő pozsonyi színművész, Csanáky Eleonóra és Harasztai Mária remek előadásában élvezhette, az ez alkalommal a lundiakhoz esatlakozó mélyen magyar érzésű malmóiakkal együtt a hálás közönség.

Cselényi László

A Duna tévé nem enged a '48-ból

A Duna Televízió elnökének rövidített beszéde a lund-i magyarok
Március 15-i ünnepén

Hölgyeim és uraim! Nem vagyok elbűvölő előadóművész, nem vagyok nagy szónok, nem vagyok történész, negyvennyolc-kutató, és az sem érdekes, hogy erdélyi származású vagyok, filmrendező vagyok és negyedévszázada Budapesten élek. Az én névértékemet most az adja meg, hogy a Duna Televíziót képviselhetem, ezért úgy gondolom, hogy nekem most úgy kell beszélnem '48-ról, hogy ebből ne maradjon ki a Duna Televízió.

Petőfi azt írta, hogy „Az fáj énnékem, hogy két-országos nemzet a magyar” Ma már ezt úgy mondanánk, hogy hét országos nemzet a magyar, s ekkor még nem is beszéltünk önmagunkról. Illyés Gyula terve volt, a „haza a magasban”, a közös nyelv, a közös kultúra, a közös történelmi tudat. Úgy hangzik ez, mintha mindjárt a Duna Televíziót határozta volna meg. Nem vagyok történész, egy öregedő alkotó vagyok, jelenleg életemet betöltő legfontosabb funkcióm az, hogy a Duna Televízió elnöke lehetek, és ezért az ilyen ünnepek alkalmával is abból kell kiindulnom, és ide kell visszatérnem. Ady Endre írta: „Itt valahol, ott valahol / Esett, szép, szomorú fejekkel / Négyöt magyar összehajol” A Duna tévé a világ magyarságának nemzeti televíziója révén, amely öt kontinens magyarjainak, diaszpórájának nyújt reményt, több millió magyar hajol össze. Zárójelben említem, hogy egy nagy közvélemény-kutató intézettel felmértük nézettségünket, és a jelenlegi állás szerint a világ legnagyobb nézettségű magyar televíziója vagyunk. Rendkívüli módon megnőtt határon túli nézettségünk, s ha ehhez hozzáadjuk az észak-amerikai, ausztráliai és rövidesen, egy-két hónap múlva, dél-amerikai nézőink számát, akkor bátran állíthatjuk, hogy nincs még egy olyan magyar televízió, amit annyian néznének, mint a Dunát. Ezért büszkén mondhatjuk, hogy igazi hungaricum a Duna tévé, amely része, részese a határok feletti integrációnak, az új magyar nemzetstratégiának.

Negyvennyolcas elődeink követelték az „Uniót Erdéllyel!” És mert a valóság olyan, mint a folyó, nemrég azt kérhettük: „Erdélyt az Unióba!”

Folytatása a 8. oldalon

50 éves a Napsugár

A Kolozsváron ötven esztendeje megjelenő gyermeklap, a közel kétszáz, ugyancsak magyar gyermekek számára szerkesztett lap közül a legnagyobb példányszámú.

Alapítója, Asztalos István, és a többségében írókból és költőkből álló, belső és külső munkatársai igyekezetéből, már a kezdetektől fogva gyermekirodalmi kiadvány volt.

Svédországi terjesztését nemcsak a Napsugár, Lundban élő, egykori főszerkesztője, hanem több az anyanyelv-ápolást szorgalmazó szülő is támogatja és reméli.

Az lap 50. éves évfordulójának ünnepségét a 3. oldalon olvasható leveleiben üdvözölte az egykori főszerkesztő.

A Napsugár tanít, a Napsugár játszó,
a Napsugár szertel mindeket.

Tartalom:

Jelenidő 2-3, Malmói Lap 4, Lundi Lap 5-8, Oslói Oldal 9-10, Iskola 11, Gyermeknek 12, Gyógyító természet 14, Utazás Lappföldön 15-17, Sport 18.

Lapunk a világhálón: www.hhrf.org/magyarliget

ISSN 1404-7780

A magyar kultúra újabb skandináviai Lovagjai

A Magyar Kultúra Napja a Stefánia-palotában.

Az évek folyamán, a rendezvényen részvevő közönség számát tekintve, kinötte a palotát a Kultúra Lovagrendje most nagyobb befogadóképességű új helyszínt keresnek, hogy megfeleljenek a közönség növekvő érdeklődésének.

Az adományozó testületben helyet kapott az északiak képviselőjében az Ághegy szerkesztője is.

Kasza Imre göteborgi festőművész, az Ághegy képzőművészeti rovatvezetőjének lovaggá avatása

A Kultúra Lovagja címmel elismert személyiségek nemzetközi közössége az idén három újabb taggal gyarapodott. Svédországból, a stockholmi

Ove Berglund fordító kapta a cí-

met, aki a svédországi magyarok nyersfordítása alapján József Attila és Babits Mihály verseit fordította és kiadta saját költségén. Személyében a magyar irodalom svédországi „nagykövető” tiszteletjük.

Kasza Imrét az Ághegy című skandináviai irodalmi és művészeti lapfolyam ajánlására, a göteborgi Gyermekekrajz Múzeum és a Magyar Gyermekevilág Múzeum alapításáért ütötték lovaggá.

Wolfgang Plagge zeneszerző, zongoraművész (Gjettum, Norvégia) gyakran és szívesen adja elő magyar zeneszerzők műveit. A 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulójára – az áldozatok emlékére – megzenésítette Claes Gill norvég költő „Gloria victis” című versét, amelyet az 50. Évforduló alkalmával is elhangzott. Aktív tagja a Norvég - Magyar Egyesületnek, az egyesület norvég nyelvű folyóiratának társszerkesztője.

A skandináviai országokban élő Magyar Kultúra Lovagok — Tar Károly, Kovács Ferenc, Tamás Gábor — száma ebben az esztendőben megkétszereződött. Összefogásukkal is szolgálhatják a magyar kultúra terjesztését.

50 éves a NAPSUGÁR

Másfél év a gyermekek szolgálatában

Sajnálom, hogy a szerkesztőség, és a köztem lévő távolsághoz mérten, későn érkezett meghívásának nem tehetek eleget, de e különleges alkalomhoz szeretnék magam is hozzájárulni néhány gondolattal, emlékezésel.

A Napsugár ötven évében öt főszerkesztővel dicsekedhet. Az alapító Asztalos István mellé rendelt, majd az író hirtelen halála után, a főszerkesztőséget öröklő, de 1987-ben, a lánya miatt kialakult, a hatalom számára kényelmetlen helyzetben, a leváltott második után kerültem a folyóirat élére. Akkor már nem kellett nagy bölcsesség ahhoz, hogy előre lássuk a két esztendővel későbbi változások bekövetkezését, ilyenformán a pártos főszerkesztői megbízatás elfogadása egyet jelentett a hatalom melletti kitaró elkötelezettséggel. Engem akkor az Ifjúmunkás különlegesen sikeres és éppen ezért, aktivista főszerkesztőm által ellehetetlenített Matinéink miatt felfelé buktattak. Kikértem akkori valóságos vezetőink és a Napsugár munkatársainak tanácsát, akiktől biztatást kaptam:

„Vállald, mert különben aktivistát ültetnek a nyakunkra.” Számos lapnál megtörtént ez akkoriban. Így kerültem a Napsugárhoz, ahol nem megjuhászkodást, a hatalom gondolkodás nélküli kiszolgáltatását, hanem a magunk szolgálatát fogadtam.

Innen eredt minden változtatás, amit az általam tiszteletet érdemlő belső munkatársak segítségével sikerült elérnem. Úgy érzem sikerült megtartanom a lap hagyományos gyermekirodalmi sajátosságát. Ebből a célból felkerestem és visszaállítottam az időközben elidegenített és tiltott olyan munkatársak közreműködését, mint Sütő András, Bajor Andor és Kiss Jenő. Belső szabályzatom szerint nem jelenhetett meg lapszám Kovács András Ferenc és az akkoriban a más lapoknál mellőzött Markó Béla alkotásai nélkül. A 366. lapszámtól kezdődően fokozatosan

kisebb terjedelemben közöltünk, a gyermeklapba nem való, politikai hozsannát, végül megszüntettem ezt a rovatot és húsznál több új rovatot indítottam, olyanokat, mint a *Szép szövegek versenye*, *Napsugár Karcsi utazásai az országban*, *Játékos torna* és az egy esztendeig folytatott *Legyetek a barátain!* című bevezető a számítógép rejtelmibe. Ez utóbbihoz tartozóan Patrubby Miklós tudományos munkatársi segítségével, az országban elsőként, szerkesztőségünkben működött először számítógép, amelyet a hetenként minket meglátogató iskolás vendégeink is használtak.

Szükség volt a három évtized alatt avittá vált a lapcím és a belső grafika korszerűsítésére, amit Soó Zöld Margit segítségével, pályázati kiírással oldottunk meg. Deák Ferenc, neves grafikusunk nyerte a pályázatot, és az ő keze nyomát őrzi ma is a Napsugár. Az ő segítségével sikerült azt az oldott grafikájú, két belső, szellősen tördelt oldalt állandósítanunk, amely a lap gyermekirodalmi jellegét volt hivatott hangsúlyozni.

A folyóirat történetében először sikerült, némi különmunkával, kocka alakra összeállítható karton-naptárral és órarenddel megajándékoznunk olvasóinkat, akiknek száma az én időmben 83.000 volt. (Ma ennek alig több, mint egyötöde.)

Sajnos, a legfelsőbb pártvezetésben a lapért felelős elvtárs (egyedül őt neveztem elvtársnak, amikor utasításait közvetítenem kellett) megköttötte a kezem, tizenhat vagy tizenkilenc általam javasolt személy közül, akik között a mai főszerkesztő az elsők között szerepelt, egyet sem sikerült belső munkatársaink közé sorolnunk, hiszen a hatalom célja nem a szerkesztőség erősítése, hanem fokozatos elsorvasztása volt.

Másfél évi szolgálat után, lányom Svédországba menekülése nyomán leváltottak. Annyit még elértem, hogy helyembe egykori, a hatalom mellett el nem kötelezett, de az ellenzők között sem nyilvántartott kollégámat javasolhattam. Nem bántam meg ezt sem, minthogy azt sem,

hogy a rendszerváltás után, egykori párttitkárunk, talán magát védő, egyik fővárosi lapunk által íratott, koholt rágalmaira, olyan hazugságaira, miszerint szokásom volt az elvtársozás nem válaszoltam.

1995-ben, miután minden hozzátartozómat kikísértem a Házsongárdba, unokáim nevelésére (már hárman vannak) Svédországban telepedtem le.

A Napsugár számomra mai is nevében hordja az éltetést, a családi meleget. Ezért küldök időnként, innen, a messzi északra, fél-magyar, de helyesen magyarul beszélő unokáimnak és minden gyermeknek szóló verseimből, s tartom magam ma is a folyóirat önzetlen munkatársának.

Szeretettel:

Tar Károly mkl.
író, fordító, szerkesztő,

Kiadványaink megrendelhetőek a szerkesztőség címén:

RO – 400446 Cluj, Str. L. Rebreanu, Nr. 58./28., C.P. 137. Telefon/fax: 0040-264-418001 E-mail:

n a p s . s z i v @ n a p s u g a r . r o

A kiadványok árát a következő bankszámlára várjuk :Napsugár Kiadó – S. C. Napsugár Editura S.R.L. Bankszámlaszám – Cont bancar: RO45RNCB0106026602080001 RON BCR. SUC. JUD. CLUJ

Külföldi előfizetések
Egy tanévre, azaz 10 lapszámra érvényes előfizetés és postaköltség ára:

Magyarországra – 3500 HUF
Nyugatra – 20 EUR

Az összeget a következő bankszámlára várjuk:

Napsugár Alapítvány –
RO16RNCB0106026613330001–
RON
RO48RNCB0106026613330007 –
EUR
RO75RNCB0106026613330006 –
USD
BCR. SUC. JUD. CLUJ

A MALMŐI PANNÓNIA KLUB

A Pannónia Klub egyesület 2006. február 9-én alakult Malmöben.

A Pannónia elnevezés latin eredetű, jelentése: Magyarország. A klub valóban, mintha Magyarország egy kis darabja lenne. Igyekeznek összefogni a céljaival szimpatizáló magyarokat, ápolja a magyar népi-nemzeti kultúrát, a magyar anyanyelvet, a magyar zenekultúrát, s kapcsolatot tart az anyaországgal.

A klub programtervei között szerepel a következők szervezése:

- Mulatós, zenés esték
- Koncertek
- Kirándulások
- Bálok
- Színvonalas előadások

A klub elnökével J.P. Szilasi Évával és az elnökhelyettessel, Rosenheim Ilonával, a Klub legfontosabb céljairól beszélgettünk.

-Örülök, hogy a bálokra a szülők elhozzák gyermekeiket, mert a gyermekek így ezzel is közelebb kerülnek a magyar nyelvhez, kultúrához, zenéhez. A szombati magyar óvoda gondolatát is nagyon szeretném megvalósítani – mondja lelkesedéssel az

elnök.

-Tevékenységi köreinkben nagy hasznát veszem, a malmöi főiskolán, a bevándorlásról, a kisebbségi nyelvi és irodalmi kultúráról meg a nemzeti öntudatról szerzett ismereteimnek. A nemzeti hagyományos megemlékezéseink, a régi operett dallamok, a zenés kabarés műsoraink főleg az idősebb tagjaink körében népszerűek. A fiatalok is, akik szép számmal vannak klubunkban, megtalálják nálunk a szórakozási lehetőségeket – állítja Rosenheim Ilona elnökhelyettes. Ilona igazi filantróp, szereti az embereket, jó szervező, széles kapcsolatrendszerrel rendelkezik és mindig elősegítette a magyar ügyeket. A Pannónia Klub fennállása óta már sok sikeres programot szervezett. A nemzeti ünnepeken mindig nagy a résztvevők száma és bensőségesek az együttlétek

Sikeresek, szinte túlszűfoltak a Klub báljai is. A Katalin-bál meghívott magyar vendégművésszel, a szilveszteri bál, jelmezes farsangi multság Polonyi Béla zenéjével. Ezekon a bálokon a magyar férjekkel

megjelennek a svéd feleségek is. De van olyan svéd feleség, például Agneta, aki férje halála után is látogatja a Pannónia Klubot. Szereti a magyarokat, sőt magyarul is megtanult s mindig otthon érzi magát közöttük.

Az elkövetkező hetek, hónapok programjai között kiemelkedő: a hagyományos március 15-i nemzeti ünnep, a húsvéti bál a budapesti Coctail szalonzenekar részvételével, majd Kabaré est Kató néniel, júniusban pedig diszkó Nagy Feróval. A Klub vezetősége gyakran hív előadó művészt az anyaországból.

A Pannónia-klub vendégkönyvében számos elismerő bejegyzést találhatunk, úgy a göteborgiak, mint a lundiak dicsérik a klub rendezvényeit, vacsoráit és annak vezetőségét.

Amint Kodály Zoltán is megmondta, a külföldi magyarság jövője az anyaországhoz, az anyanyelvhez, a magyar kultúrához való kötöttségétől függ.

Dr. Szalontai Éva
tudósítása

Új vezetőséggel indult az idén az Ághegy-Liget Baráti Társaság. Kitűzött legfontosabb célja az **Ághegy** című skandináviai magyar irodalmi és művészeti lapfolyam 16-20. számát tartalmazó IV. kötete nyomtatási költségeinek előteremtése.

Elnök: **Dániel Lajos**, festőművész — erika@lajosdaniel.com

Aelnök: **Szolga Erika**, fil.dr.

Titkár: **Tóth Tünde**, egyetemi hallgató — tubi@hotmail.com

Pénztáros: **Lőrinczi Ágnes**, politológus—agnesborg@yahoo.se

Mivel, az ismert okok miatt, anyaországi segítségre nem számíthatunk, a Társaság arra kéri tagjait és barátait, hogy az eddigieknél határozottabban támogassák kiadványunk megjelenését a következő módon:

Új számlaszámunkra: **PlusGiro** 105 29 43-6 **Ag-Borg** szíveskedjenek befizetni 180 koronát. (Tagdíj: 80 kr + IV. kötet 100 kr) Adományokat is elfogadunk.

A felajánlott képzőművészeti munkákat, gyűjteményes kiállítás keretében jótékonyági árverésen értékesítjük. Az eddigiekhez hasonlóan IV. kötetet is önköltségi áron kapja a tagság.

LUNDI MAGYAR KULTÚRFÓRUM UNGERSKT KULTURFORUM I LUND

50 éves a Lundi Magyar Kultúrfórum

A Lundi Magyar Kultúrfórum elnöke, Boross Kálmán, a február 24-én tartott egyesületi közgyűlésen összegezte az elmúlt év tevékenységeit s nagyobb lelkesedésre buzdítva körvonalazta az elkövetkező évre szóló terveket, ugyanakkor felkérve minden tagot, hogy az egyesület 50 éves fennállásának őszi megünnepléséhez javaslatokkal és segítséggel járuljanak. Az ünnepséget ehhez méltó módon kívánja megünnepelni a Lundi egyesület, hisz a Lundi Magyar Kultúrfórum Svédország egyik legrégebb magyar egyesületei közé tartozik.

A ma csupán 78 személy támogatta egyesület tevékenységének summázásakor kénytelen az ember mégis reménykedni abban, hogy mindenféle nehézség ellenére gyarapodó számbú tagság kedvére, a különféle korosztályoknak szólnak megfelelő lesz az egyesület tevékenysége Lundban.

Folytatása a 6. oldalon

Tíz éves a Lundi Lap

A Lundi Lap kezdetei 1996 végére tehetők, két évig majdnem mindig havi rendszerességgel jelent meg, s jutott el a mostani 45. számáig olyanformán, hogy része a nyolc esztendővel ezelőtt alapított Magyar Liget című dél-svédországi lapnak, amely nyolc város magyarjainak lapja kívánt lenni. Erre azért volt szükség akkor, mert élt még a lehetőség, hogy városonként támogatást nyerjenek ezek a kis lapok. Ennek megszerzését tűzte ki célul a Lundi lap Baráti Társaság, amely röviddel ala-

kulása után száznál több tagot számlált. Sajnos a vezetőség nem volt kitartó a városvezetéstől kieszközölnöd szerény támogatás, papírmunkát is igénylő intézkedéseiben. A nyomdai költségek meghaladták a tagság lehetőségeit, a Társaság nem, de a lap néhány önzetlen segítő és a Lundi Magyar Kultúrfórum időnkénti segítségével továbbra is változó gyakorisággal megjelent, amíg a jelenlegi negyedévenkénti kiadása állandósult. Munkatársai hiszik, hogy a lap körüli évtizedes tevékenységük közhasznú volt és lesz a jövőben is, amikor a szerkesztőváltással munkatársi gárdájának fiatalítása folytatódik.

Javaslat

a lundi magyar egyesület félévszázados évfordulójának ünneplésére

E kivételes alkalmat emlékezetessé tenné a lundi magyarok történetét (nemcsak az egyesületét!) tartalmazó *Emlékkönyv* kiadása.

Tartalma:

I. Az egyesület rövid története

A régi vezetőség névsora

A tagok listája (összegezve a régiek, külön a maiak)

II. Az egyesület emlékezetes tevékenysége (idősebb tagok visszaemlékezései), képekkel, dokumentumokkal

III. A lundi magyarság önszerveződése:

-A Forrás sajátos tevékenysége

-Tíz éves a Lundi Lap

-Az Ághegy - a nyugati régió kiemelkedő irodalmi és művészeti műhelye

-A Liget, az egyetlen svédországi magyar rádió jelene és jövője

-Lundi magyar iskolások

-A szülők kezdeményezte magyar óvoda

-Lépések a tartalmas szórakozás kialakítására: a szombati klubestek

-Az olvasókör

-A filmklub

-A lundi magyar labdarugók

-A Lundban élő magyarországi munkavállalók névsora

-Jelenlétünk a bevándorlók szövetségében, az Övergränser magyar szerkesztői

IV. Egyszemélyes intézményeink:

-A finn-ugor tanszék: Dr. Lázár Oszkár

-Forrás: Fodor Béla

-Jövös kezdeményezés: a Tar Margit kölcsönkönyvtár

-Magyar Liget: Lőrinczi Borg Ágnes

-Ághegy: Tar Károly

-A Kossuth rádió tudósítója: Garam Katalin

-A Nyugat-Európai Lelki gondozó Szolgálat világi elnöke: Dr. Békássy Albert

-Magyar könyvek fordítója: Ortman Mária

-A városi könyvtárban: Somi József

Névsor a különböző közhasznú intézményekben dolgozó magyarokról (orvosok, tanárok, ügyvédek, mérnökök stb.)

Az *Emlékkönyv* A5-ös formátumú, 80-120 oldal terjedelmű, fehér-fekete képekkel illusztrált, nem nyomtatott, hanem 200-400 példányban sokszorosított kiadvány, amelynek költségeit fele-fele arányban, a tagok hozzájárulásából és az egyesület anyagi alapjaiból lehetne biztosítani. A szerkesztést és a képanyag kiválogatását térítésmentesen 2007. szeptember végi határidővel vállalom.

Tar Károly

LIFS –
Lunds Integrations
Främjande
Samarbes-
organisation

LIFS förslag till aktiviteter under Integrations- och mångfaldsveckan 2007 - Alla Vinner

Invigning av veckan med en knutceremoni av världens olika flaggor. På Stortorget kommer att finnas små flagor från alla länder. Ingår musik, sång, dans, teater, mm med mångkulturell karaktär.

Infocentralen Över Gränser – som gör radio och en egen tidning - kommer att: dokumentera och sprida information om integrationsveckans arrangemang skapa en eller flera CD och/eller DVD skivor innehållande olika kulturprogram med anknytning till integrationsveckan.

Öppet hus/mötesplats på LIFS - under en hel vecka. I program: allmän intresseveckande information om LIFS rundbordsdiskussioner kring temat integration och mångfald i ett gränsöverskridande sammanhangmöjlighet till deltagande i radio-programmet

Multietnokulturell dag

I program: Öppen debatt på Stortorget om integration och multietnokulturell utveckling i Lund. Före och efter musik, sång, dans, dikter, teater, mm med integrationsfrämjande multikulturell karaktär

Deltagare: LIFS, lundapolitiker, ansvariga tjänstemän, kulturutövare, Lunds Universitet och allmänheten
Multikulturell, inkl. multimedialt arrangemang i Stadshallen och på Stortorget med - utställningar, musik, dans, poesi, korta teater pjäser, uppträdande av humorister om integrationsfrågor, workshop, mm. (Man kan använda film, video, DVD i programmet).

(Se att de flesta som deltar är från Lunds kommun).

Multikulturalbal

Avsluta dagen och Integrationsveckan med multikulturell danstillställning/festivitet (I Stadshallen, på Stortorget, mm.)

Försäljning av mat och dryck från olika kulturer under hela dagen.

Mer Information om Integrations- och Mångfaldsveckan kan man hitta på Lunds kommuns hemsidoadress:
http://www.lund.se/templates/Page2___37000.aspx
http://www.lund.se/templates/Page2___34956.aspx

Forrás - toborzó

Folkdanser från
Ungern och
Transsylvanien

Folkdansföreningen
Forrás håller

Nybörjare: söndagar 19.15 – 20.15 Fortsättare: söndagar 20.30 - 22.00
Terminsstart 28/1 2007. Medlemsavgift 100 kr/termin

Vi gör även uppvisningar vid fester, festivaler, konserter och andra evenemang.

För mer information ring/maila: Annika Nilsson 046-189852 k.annika.nilsson@passagen.se ; Sofia Skog 0737-71 59 72 soph@nic.fi ; Jens Cameron 046- 211 22 95 jens.cameron@home.se ; Katalin Klész 046-51198 katalin.k@globalnet.net Hemsida: <http://hem1.passagen.se/forras>

50 éves a Lundi Magyar Kultúrfórum

Folytatás az 5. oldalról

Említésre érdemes a *Játszóház*, amely 1-6 éves korú gyerekeket vár. Sikeres *Filmklub* és az *Irodalmi olvasóköri*. Ugyancsak közkedveltek a szombat esténként tartott különböző érdeklődési területeket felölölő előadások.

A bevándorlók egyesületeinek szövetsége *Övergränser* (Határokon át) címmel lapot ad ki, amelynek több magyar munkatársa van, és rádiót is működtet, amelynek magyar nyelvű adása több figyelmet érdemel. A Lundi Kultúrfórum egyéb rendezvényei, különféle előadások szervezése és lebonyolítása sem elhanyagolandó tevékenységi terület, gazdagítani mindannyiunk érdeke.

„Az utóbbi években egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy tevékenységünk súlypontját a gyermekfoglalkozásokra s az idősekkel való törődésre kell helyezni.” - kezdte munkatervüket felvázoló beszédét az egyesület elnöke.

Az ez évre szóló munkatervükből kitűnik, hogy az idős magyarok számára olyankor kell rendezvényeket szervezni, amikor eljöhhetnek.

Az egyesület törekszik a meglévő tevékenységi köröket folyamatosan működtetni, műsorukat frissíteni, emellett pedig tevékenyen részt vállalni a központilag szervezett kulturális tevékenységekben, és a testvéregyesületekkel való kapcsolat ápolásában. „Többet kell hallatnunk hangunkat a városban, a közeli helységek egyesületeivel pedig jobban kell egyeztetnünk műsorterveinket. Meg kell találnunk az utat más, nem magyar egyesületekhez is, érdemes megvizsgálnunk az együttműködés lehetőségeit.

Kívánunk mindehhez mindenkinek jó munkakedvet, kitartást, sok sikert.”

Lundi Lap

2. évfolyam, 5-6. szám JOAKARATÚ EMBEREK KÖZÖS KIADVÁNYA 1999 / 1-2

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Alföldi Rita, tisztviselő
 Ajtony László, építész
 Dr. Bartha István, mérnök
 Békássy Zoltán, ny. ref. lelkész
 Bernát Béla, nyugdíjas
 Csongvai Phoebe, diák
 Fodor Béla, etnomuzikológus
 Köble Edith, egyetemi hallgató
 Lászlóffy Csaba, költő
 Ligeti Pál, köziró
 Lány Miklós, mérnök
 Tökés László, püspök

Bölcsességtár:

Otthon vagytok a
 a végtelen világban:
 az anyanyelvben

Ez itt egy haiku, ősi japán versforma,
 önálló műfaj a bölcsességek
 kifejezésére. (Lásd a 18. oldalon)

VÁLASZTÁS ELŐTT A LUNDI MAGYAR KULTÚRFÓRUM

Az "alapszabály" szerint ez a szervezet két évenként választ vezetőséget. Voltak és vannak olyan tagok, akik több esztendeje szemléletváltást szorgalmaznak szervezetünkben. A tagság nem érti mit takarhat ez a kifejezés. A múltkori választáskor a tagságnak még egytizede sem jelent meg, tizenöt ember választott hét tagból álló vezetőséget, így aztán a tagságnak nem igazán róható fel az értetlenkedés. A szemléletváltásnak, ha jót akarunk, előbb kell bekövetkeznie, mint mielőtt a tagság nélkül marad a szervezet. Lapunk a hiányzó anyagiak miatt "keskeny" hasábjain helyet szorított annak vitának, amelyben a hozzászólók a **miértre** és a **hogyanra** megpróbálták válaszolni. Egyféle összegezeként elmondhatjuk, a szemléletváltás abban kellene álljon, hogy ezután ne a tagság legyen a vezetőségért, hanem fordítva a vezetőség a tagságért. Ezt azzal kezdhethetnénk, hogy igyekeznénk megismerni egymást. Egyelőre még azt sem tudjuk, hány magyar él Lundban és környékén. Lapunk erre is választ keresett. A telefonkönyvből kiderült, hogy 227 magyar nevű család él a városban. (folytatása a 12. oldalon)

A Lundi Lap 2. évfolyamának 5-6., 1999-ben nyomdában sokszorosított száma, amely a világhálón is olvasható volt. A támogatására alakult Baráti Társaság anyagi hiányában magára hagyta a lapot. De a szerkesztő kitartásának köszönhetően mégis megjelent, a következő évben pedig Magyar Liget címen tovább bővülve igyekezett nyolc város magyarjainak lapja lenni.

A LUNDI LAP AZ INTERNETEN IS OLVASHATÓ :

<http://katgz.kat.lth.se//lap//lap.htm>

Rendszergazda: Szengyel Zsolt

AVSÄNDARE:

Lundi Lap
 K. Tar, Landsdomarev. 1, LUND
 222 40 Sverige

Lapzártakor kaptuk a hírt: a LUNDI KULTÚRFÓRUM VÁLASZTÓ KÖZGYŰLÉSE
 Március 14 - én vagy 21- én du. 3 órakor lesz a Folkuniversitet (Népi Egyetem) épületében

Vendégeink

voltak,

és ezt irták a Lundi

Kultúrfórum

vendégkönyvébe

Ahogy lassacskán megtelt a könyvtárterem közönséggel, s elbeszélgettünk az érkezőkkel, nemcsak egyéni sorsokat, élettörténeteket láttunk az arcokra és a szemekbe írva, hanem népünk egészének, sok ágra szakadtságának szomorúságát is. S egyben bizonyítékát annak, hogy magyarságunk, kultúránk, közösségünk bárhol a világban megtartható / összetartható (lenne). Mert van miből merítenünk és van miért építkeznünk. Történelmünk és kultúránk feneketlen kincstára ott áll nyitottan - csak bele kell nyúlunk- ma este József Attilával -, s bárhol megmerítközhetünk csodálatos, egyedi gazdagságában. Köszönjük a lundi magyaroknak... ezt a felejthetetlen találkozást.

Haraszi Mária
 Csanaki Eleonóra
 Várad Zsófia

A Duna tévé nem enged a '48-ból

Cselényi László beszédének folytatása az első oldalról

És megtörtént. És „Felvidéket az Unióba!” És megtörtént. Nem kívánhatunk mást az erdélyi magyaroknak, a délvidéki és a kárpátaljai magyaroknak sem többet, mint azt, amit megkapott, megszerezett, kikövetelt az Unió megannyi államában élő kisebbség, etnikum. Csak úgy, és nem másként. Csak annyit, és nem többet. Csak olyan autonómia kell, amit a szív és a józanész diktál, ahol a pénz ott marad, ahol megkeresik, ahol a vagyon ott gyarapszik, ahol előállítják.

Ahol híres magyar nyelvünk szép és nem kiháló mekegés. Ahol a nyelvünk jogi eszköz. Ahol, ha úgy esik jobban, magyarul hangzik a panasz és a vigasz a szülőágytól a halottas ágyig. Ez is a Duna Televízió. Ez is megfelel a Duna Televízió stratégiájának, nemzetstratégiánknak Láthatjuk, semmiben sem különbözik a negyvennyolcas eszméktől. Ezt kihangsúlyozandó, adtam előadásomnak a *Nem engedünk a '48-ból* címet.

A március idusán történekről szólva, illő, hogy Kossuth Lajost is idézzük.

Amikor 1848. december másodikán, V. Ferdinándot lemondatták és helyét I. Ferenc József foglalta el, Kossuth Lajos, a maga sarkalatos vehemenciájával, határozottan így tiltakozott: „A Magyar nemzet nem juhnyáj és Szent István koronája sem hálósapka, melyet a nemzettel való megegyezés nélkül egyik fejről a másikra dobálni lehessen.” Ahol nincs egység, ott valóban képzeletbeli hálósapka, hálósipka válik a koronából. Az egységet szolgálja a Duna Televízió, hogy valóban ne lehessen hálósapka koronánkból. 1849 júniusa végén, Kossuth látván a nyugati országok teljes közömbösségét, elkeseredett hangú felhívást intézett Európa népeihez: „Te büszke angol nemzet nem véded a szabadság és az emberiség érdekét, sőt a szolgaság diadalmát segíted elő! Te francia republika, elfelejtkeztél azon elvekről, amelyek a születésedkor bejelentettél! Ébredjete fel szenvedő népei Európának! Magyarország terén Európa szabadsága döntetik el.” Ezt vallja és vállalja, némi mához illő módosítással, a Duna Televízió is. Nem elég, ha magunkat szeretjük, vagy úgy teszünk, mintha szeretnénk. Bennünket is szeretni kell. Ha van magyar ügy, márpedig van, miért ne lenne, hiszen tudjuk, hogy van, azt el kell magyaráznunk más népeknek, szomszédoknak és távolabb élőknek egyaránt. Nem elég elmagyarázni, meg is kell értetni. Nem elég megértetni, el is kell fogadtatni. Nem elég elfogadtatni, meg is kell szerettetni a magyart, a magyar ügyet, a magyar gondolatot, a magyar kultúrát. Ezt tesszük, ezt igyekszik szolgálni a Duna Televízió. Hogy ne csak Kossuthot idézzem, hanem a másik végletet is, a forradalom eltiprása után, a kivégzések idején, az ország élén álló Bach közölte, hogy reméli huszonöt év alatt sikerül teljesen elsorvasztani a magyarságot. Többek között ezt írta naplójában: „Ez idő alatt végleg megnyerjük a játszmát, és Magyarország addigra német gyarmattá, a magyarság eszméje pedig idejét múlt jelenséggé válik.”

Hát hogy a bachi vérmes vízió napjainkban se váljon valósággá – ezért van a Duna Televízió! Végezetül pedig Kossuth ismert mondását idézem: „Az emberek sokat felejtenek, de vannak helyzetek, amikor egy nemzet életében semmi sem lehet veszedelmesen káros, mint a feledékenység. Semmi sem fontosabb, mint az

Csanáky Eleonóra

Haraszti Mária

emlékezet.” Ezt vallotta Kossuth.

És ezt vallja a Duna Televízió is. Kérem ezen a szép ünnepen önöket, hogy figyeljenek és ügyeljenek az idén éppen tizenötödik évét betöltő Duna Televízióra.

Mi a magyar?

Csanáky Eleonóra

bevezetője a Március 15-i ünnepi versműsor előtt

Engedjék meg, hogy megköszönjem, hogy önök között lehetünk Önök között, itt Svédországban, magyarok között.

Ha most felteszem a kérdést, amit egy évszázada indított el a nyugatosok nemzedéke, hogy *Mi a magyar?*, azt hiszem mindannyian, akik ebben a helyiségben vagyunk, más és mást választ adnánk erre. Válasz valóban nagyon sok van. Azokkal értek leginkább egyet, akik azt vallják, hogy magyar az, aki ezt vállalja.

Pozsonyból jöttünk, kisebbségi sorsban megtapasztaltuk, hogy a magyarság vállalás kérdése.

Mikor vállalhatjuk magyarságunkat? Elsősorban akkor, ha tudjuk az anyanyelvünket, ha ismerjük irodalmunkat, történelmünket, kultúránkat. Ha lelkünk legmélyén büszkéek vagyunk magyarságunkra. Büszkéek kultúránk által lehetünk.

Úgy gondoltunk, hogy ezen az estét műsorunkkal kissé emberközlebe hozzuk a hétköznapi során elfeledett irodalmi kincseinket. És ilyenformán hozzájárulunk ahhoz, amit államhatároktól függetlenül szívében érez minden tisztességes magyar ember. És ez a hazaszeretet.

Mert mi a hazaszeretet? Az értelem nem tudja ezt a fogalmat megközelíteni. Aki ismeri ezt az érzést, annak nem kell magyarázni. Ugyanolyan érzés ez, mint az anyaság vagy a szerelem. Aki nem ismeri, annak hiába magyarázzuk.

Engedjék meg, hogy a hazaszeretet érzését ma, 1848 szellemének felidézésével, egy kicsit önmagunkban és önökben is felidézzük.

Mert talán 1848 volt az utolsó pont történelmünkben, amikor polgár és nemes, arisztokrata és jobbágy egy emberként harcolt a magyar nemzetért, a hazáért. Talán ekkor volt utoljára egységes a magyar nemzet.

„Mert a haza nem eladó
Ezüstpénzre sem váltható
Mert a haza lelked része
Határait beléd véste ezer éve”

HÍREKHÍREKHÍREK HÍREK

*** Január közepén nyílt Slemmestadban Zindy Róka képzőművész (Charles Antal Róka /1912-1999/ magyar származású giccsfestő leánya) Duke Ellington és Louis

Armstrong jazzmuzsikájára komponált *Bezűzött karosszéria Jazz Band* című installációs kiállítása.

***Január 17.-én Krausz György oslói magyar nagykövet rezidenciáján, az Irodalmi Teadélután keretében Vidám pótszilveszter tartott a mintegy negyvenfőnyi közönség. Nagy mulattató színművészeinket, előadóművészeinket láthattuk archív felvételekről, de ki-ki elhozhatta, felolvashatta kedvenc szerzője humoros irodalmi alkotását. A háziasszony Krausz Judit volt, az estet Kovács Ferenc szerkesztette és konferálta.

***Január 20.-án tartotta a Norvég-magyar Egyesület az immár hagyományos Újévi ünnepségét. A Grieg emlékévként keretében, a gyerekek műsorában többek között jelenetet láttunk a *Manók tánca* címmel (zongorán kísért Wolfgang Plagge). A lottóárusításból befolyt összeget idén is a Dévai gyermekotthon támogatására ajánlották fel a jelenlévők.

*** A Falvak Kultúrájáért Alapítvány 2007. január 22-én – a Magyar Kultúra Napján – két külföldi állampolgárnak az Egyetemes Kultúra Lovagja, harminc hazai személynek pedig a Magyar Kultúra Lovagja címet adományozta – annak elismeréseként, amit a kitüntettek a kultúráért tettek. A Stefánia palota dísztermében lezajlott ünnepségen Wolfgang Plagge norvég zeneszerző, és a Norvégiával szoros munkakapcsolatban álló Dr. Vraukó Tamásné is a lovagja ütöttek között volt.

***Február közepén volt az oslói Norvég Színházban Molière *A tudós nők* című darabjának bemutatója. Az előadást a Svédországban élő magyar rendező, Hilda Hellvig vitte színre..

*** Február 22.-én Krausz György oslói magyar nagykövet rezidenciáján az Irodalmi Teadélután keretében Bartók-Kodály emlékest volt, melyen a két világhírű zeneóriás népdalgyűjtéséről Juhász Gyula tartott előadást. Közreműködött Bordás Mária operaénekesnő. A beszélgetést Kovács Ferenc vezette. Az est háziasszonya Krausz Judit volt.

*** Február 24.-én, tartotta a norvégiai Magyarok Baráti Köre évi közgyűlését. A hivatalos program után Berczelly Lászlónak, az Oslói Egyetem professzorának előadását halhattuk "Báró Plato von Ustinow regényes élete és palesztinai régészeti gyűjteménye" címmel.

*** Március 1.-én a Vigeland Múzeumban nyílt meg az Oslóban élő Lisztes István szobrászművész kiállítása. Ismertetőnk a következő oldalakon olvasható.

*** Az oslói Norvég Színház *Ikkrek* címmel március 3.-án mutatta be Kristóf Ágota művét Jon Fosse világhírű drámaíró feldolgozásában. Kristóf Ágota 1935-ben született Magyarországon. 1956-ban Svájcba emigrált, és egy óragyárban helyezkedett el, amíg tökéletesen el nem sajátította a francia nyelvet. 1987-ben írta meg első nagysikerű regényét, a *Nagy füzetet* amely meghozta számára a világhírnevet. Ezt követően megszületett *A bizonyíték*, valamint *A harmadik hazugság* című regény is. Ennek a trilógiának a többsikü története - időnként elmosódó határokon át, ingázva a képzelet, a valóság és a hazugság világa között – egy ikerpár világát tárja elénk. A regényt eddig 33 nyelvre fordították le, köztük magyarra is. Kristóf Ágota ma is Svájcban él és franciául ír. Regényeit, rádió- és színpadi drámaírt, verseit a világ számos országában ismerik. 2001-ben neki ítéltek Svájc legtekintélyesebb irodalmi díját, a Gittfried Keller Díjat.

***Március 15.-én az oslói Koncertházban Érdi Tamás zongoraművész koncertjét hallhattuk. Közreműködött Bordás Mária operaénekes. A programban Liszt, Chopin, Bartók és Kodály művei szerepeltek.

Bordás Mária nagyon fiatalon

kezdett énekelni, de sokáig csak hobby szinten művelte. Tanárnője, az ének- és karmester Gál Zsuzsanna biztatására ment el meghallgatásra a neves énekeshez, Kovács Józsefhez. Bordás Mária 2003 óta az Interoperett művésznője. Mesterei Tóth Zsigmond és Andrejcsik István.

Érdi Tamás 1979-ben született, s koraszülöttként, egy hibás inkubátorkezelés következtében elvesztette a látását. Zenei érdeklődésére hamar felfigyeltek. Tanárai, Becht Erika és Kollár Zsuzsa, egy speciális módszerrel 'láthatóvá' teszik számára mindazt, ami a kottában található, s amelyet az ő saját művészi elképzelése követ. 8 évesen a Vigadóban lépett először pódiumra. 15 éves, amikor a Tavaszi Fesztiválon nagy sikerrel eljátssza Vásáry Tamás vezényletével Mozart: A-dúr zongoraversenyét, melyet a d-moll, az eszdúr kézzongorás, és a c-dúr zongoraverseny követ. A koncertsorozatok eredményeként, 19 éves korára megjelenik két Mozart CD-je. Két év múlva Moszkvában első helyezést ér el a Louis Braille Nemzetközi Zongoraversenyen. 2002-ben a Torontói Royal Conservatorium ösztöndíjasaként művészdiplomát szerez Leon Fleisher tanítványaként. Koncertezik a Torontói Szimfonikusokkal, (Barry Wordsworth), fellép a Carnegie Hallban és a Lincoln Centerben a Vienna Mozart Orchestrával. 2003-ban megjelenik Schubert CD-je, amiért komolyzene-kategóriában Gundel-díjjal jutalmazták. 2004-ben megjelenik Chopin CD-je, s az év zenei teljesítményeiért a LIONS Szervezet Nívó díjjal jutalmazza. Eddig 24 országban koncertezett.

***2007. március 18.-án az oslói Magyarok Baráti Köre rendezésében *Szép világja a magyarnak* címmel: Berecz András magyarországi ének- és mesemondó műsorában népdalok, mesék, legendák hangzottak el az 1848-as szabadságharcról.

Lisztes István szobrai

az oslói Vigeland Múzeumban

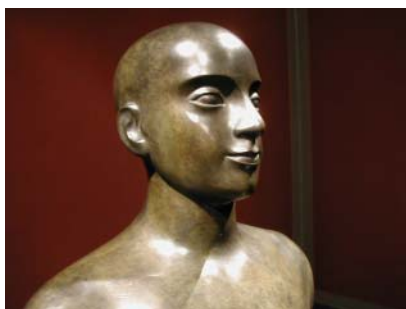

Március elseje és május 20-a között láthatjuk a Vigeland Múzeumban Lisztes István Oslóban élő szobrászművész 1988-2006 között készült munkáit.

Jarle Strømmodden, a kiállítás kurátora a következőkkel jellemezte a kiállításon bemutatott műveket:

„Az itt látható szobrok Lisztes karakterisztikus formanyelvét mutatják. Leegyszerűsített, stilizált emberi testek, torzók.

Bronzból és gipszből. Figuratív szobrok individuális vonások nélkül. Inkább típusok, mint karakterek. Formanyelve hasonlatos a XIX. század eleji francia szintétizmuséhoz.

Lisztes munkái egyaránt hivatkoznak a művészet- és a szobrászattörténetre.

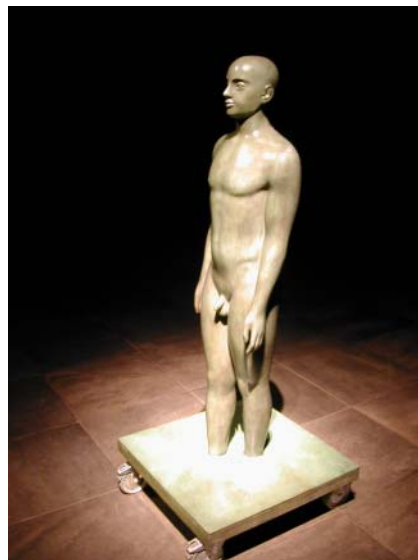
A felsorakoztatott alkotások, tűnhetnek elszigeteltnek, önállóknak, de könnyen felfedezhető összetartozásuk.

Említhetnénk a XI-es teremben lévő *Férfi kis kézmozdulattal* című

1993-as installációt, vagy az emeleten kiállított 2006-os *Sorozat* című installációt.

Mindkettő a filmes *stop-frame* technikára utal, ahol a szemlélők a látvány-időt emlék-mozgásként élik meg. Ezek a formájukban, ismétlődésükben egymásra nagyon hasonló alkotások a minimalista irányzatra emlékeztetnek bennünket.

De Lisztes István nem minimalista. Vagyis nem az, ha a munkái tartalmát tekintjük. A *hard-core* minimalizmusra az önreflexió a jellemző, vagyis amikor a tárgy nem akar más valamire, csak önmagára reflektálni. Lisztes munkái kifejezetten *hivatkozó* alkotások. Látható és bátran kije-

lített művei egyaránt utalnak a klasszikus és a modern hagyományokra. Szobrainak perspektívája is mutat bizonyos kétértelműséget. Egyrészt a reneszánsz hagyományát sugallva, művei egy nézetből, előlről szemlélhető,

lenthető, hogy Lisztes jól ismeri a minimalizmus formanyelvét, de munkái inkább a reduktív esztétika jegyeit viselik magukon.

Munkáinak sima, fényes felülete az alkotó munkamódszerét tükrözi. Lisztes izoporból formázza alkotásait képlékeny tömbből lehántja a fölös részeket, így tör a mű magja felé. Olyanekppen, mint a kőfaragók Olasz szakszóval *per forza di lavare*. E módszer ellentéte a modellezés, ahol az addíciós-elv szerint rétegről rétegre épül a mű; *per via di porre*.

Amikor a forma kialakult, Lisztes pozitív gipszmodellt készít a bronzöntő számára. Lisztes tiszteli a formai-tartalmi szobrásztradíciót. Kiál-

statikus alkotások, ugyanakkor –e kiállításon is jól érzékelhető–, hogy körüljárhatók, dinamikusak.

Egyes alkotások bizonyos talpazatszerűségeen állnak. Ezek a geometrikusformák nem egyszerűen talpazatok, amik elkülönítik, kiemelik a művet a szemlélő teréből, hanem szerves részei a műnek.

Szerkeszti:
Kovács Ferenc
ferenc.kovacs@media.uio.no

„Az iskolák fölöttébb szükséges voltáról”

A nyugati régióban Svédországban jónak mondható az anyanyelvi oktatás, de az Európai Unióban jobb is lehet. Mert kell! Folytatjuk előző számunkban kezdett sorozatunk. Nevelők, szülők tanulságos hozzászólásait reméljük és várjuk.

Modersmålsstudier på hög nivå*

Du som är intresserad av modersmålsstöd, modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål förstår att vi i Sverige har stora möjligheter för detta. En modersmållärare träffar barnen någon gång varje vecka. Hon eller han kommer från samma kulturområde som barnen. Man leker, sjunger, ritar, spelar spel, klipper och klistrar och läser sagor på barnens modersmål. Men man inser att allting går att förbättra. Det är ett problem att inte alla modersmållärare har motsvarande utbildning och yrkesmässig erfarenhet. Modersmållärare måste också ha goda kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället. Vad ska vi göra?

I Europeiska Unionen finns det möjlighet för varje land att hjälpa sina före detta medborgare i andra länder som vill lära sig sitt modersmål. Vi måste be om hjälp! Med lärare från hemlandet kan vi vänta oss modersmållärare som har goda och erkända kunskaper i det egna språket och pedagogik m.m. I framtiden kan vi kanske uppnå målet med att ha modersmålsutbildning på hög nivå i varje skola. Jag tror att det kommer en tid när alla länder i EU kommer att kontrollera sina modersmålsstudier i olika EU-länder, och från utbildningsdepartementen kontrollera och stödja alla läroanstalters undervisning för att hålla en så hög nivå som möjligt.

Modersmålsstudier betyder inte bara att lära barnen att skriva och läsa på sina modersmål. Vi — lärare och föräldrar — måste även uppfostra barnen. Det finns ett jätteintressant initiativ i svenska skolan: att varje klass ska ha en fadder som kan lära och stödja barnen i olika saker i livet. Det är självklart att vi i varje stad där det är möjligt borde ha dessa faddrar som kan lära barnen sitt modersmål och ge den en kompletterande uppfostran, eller bara träffas några gånger i månaden för att prata och förstärka barnens identitet med diverse aktiviteter. Flerspråkiga elever har resurser i sitt modersmål och i sin specifika kulturkompetens. Detta borde tas tillvara i praktiken. Det är en stor fördel för samhället att många människor är flerspråkiga, men skolan och vi måste hjälpa varandra att ta vara på det.

* Megjelent az Övergräser 19.– 2007/1 számában

Károly Tar,
författare, lärare och farfar.

Hol vannak a magyar óvodás gyerekek?

Egy aggódó szülő levele

Szülői gondom, óvodás lányom anyanyelvi oktatása. Bizonyosan nem vagyok egyedüli szülő, akinek óvodás gyerekét/gyerekeit nem tanítják anyanyelvükön az óvodában. Beküldött kérvényemre a tanügy azt válaszolta, hogy nincs elég magyar anyanyelvű, vagy magyarul tanulni óhajtó gyerek.

Köztudott, hogy a svéd állam már óvodás koruktól biztosítja az országban élő idegen nyelvű gyerekek anyanyelvi oktatását.

Iskolás fiam anyanyelvi oktatása nem okoz túl nagy gondot, jól szervezett. Az iskolás gyerekek minden héten összegyűlnek, és kedves tanítónőjük/tanítójuk vezetésével tanulják szeretett anyanyelvünk nyelvtani- és helyesírási szabályait, bővítik szókincsüket és kulturális ismereteiket. Tehát jelenleg az iskolákban tanulhatják anyanyelvüket a gyerekek, az óvodában nem.

Ennek szerintem két oka lehet. Az óvodás gyerekeket nehéz összegyűjteni magyarórára. Ha egyik-másik óvónő el is hozná és vissza is vinné a gyerekeket óvodájukba, akkor már csak a tanítás színvonalára kellene ügyjeljenek.

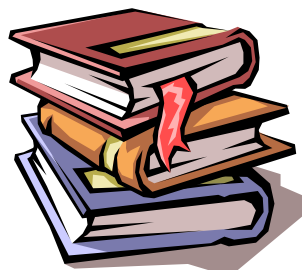
Szembetűnő probléma az is, hogy nincs elég gyerek, akinek a szülei igényelné a magyar anyanyelvi oktatást. Ennek is két oka van. Például a St:Lars környéki lakónegyedben úgy tűnik nincs elég óvodás korú magyar gyerek, de inkább az aggaszt, hogy számos szülő, azt hiszi, óvodás gyerekének nincs szüksége magyarórára.

Nagyobbik gyerekem óvodás korában magam is úgy véltem, hogy gyerekem még kicsi, elég neki az, amit otthon tölem tanul.

Ma már nem ezt gondolom. Tapasztalatból állítom, hogy a gyerekek korától függetlenül, „fölöttébb” szükséges az anyanyelvi oktatásuk. Mondhatnánk ez volna igazán hasznos, korszerű és javallott:

Minél előbb annál jobb!

Miklós Emma,

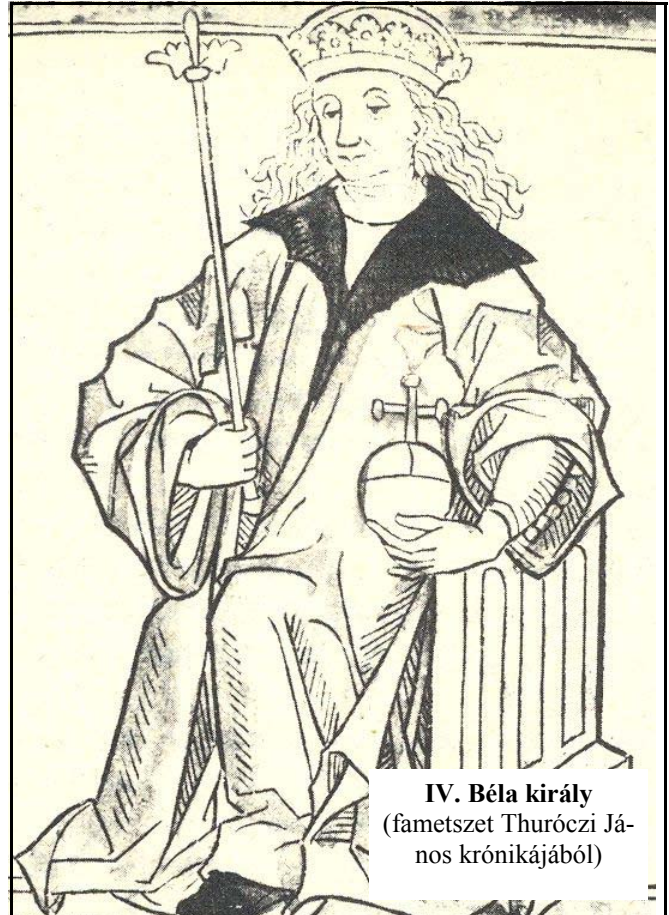

A MAGYAROK TÖRTÉNETE — 7

A második honalapító

A magyar királyok közül azok maradtak meg leginkább a nép jó emlékezetében, akiknek sikerült hosszú életet élniük és huzamosabb időn át uralkodniuk. Szent István harmincyolg évig vezette az országot, I. Béla csak három, II. (Vak) Béla tíz, III. Béla huszonnégy évig. Mindegyik Bélán túltett V. Béla. Ő harmincöt évig, 1235-től 1270-ig ült a trónon. Éppen annyit, amennyi idő alatt fel- nő egy új nemzedék, vagyis eltelik egy emberöltő.

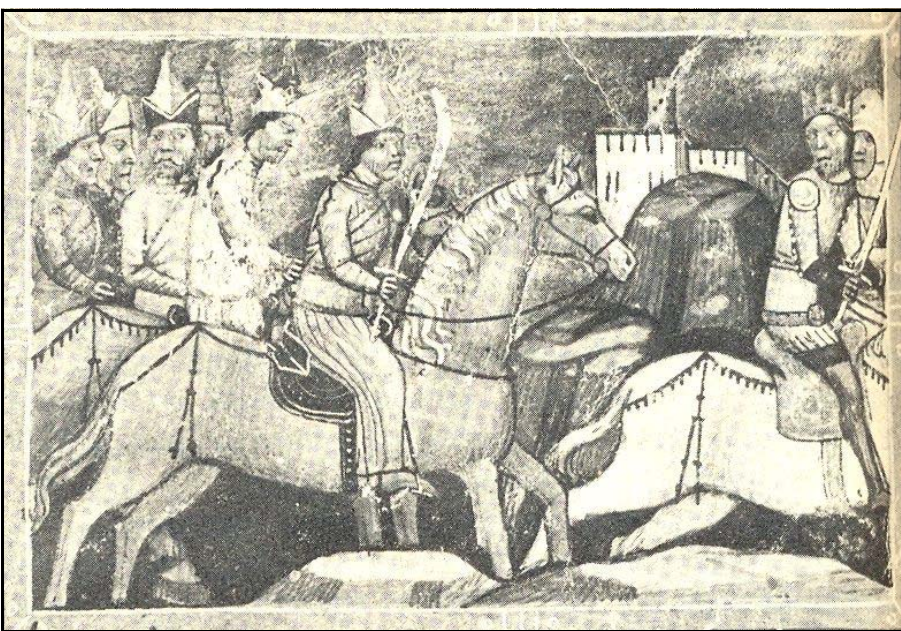
Akkoriban különösen nagy veszedelem fenyegette az európai népeket, már IV. Béla elődei is tudtak arról, hogy Ázsiából hatalmas néparadat indult feléjük, olyan veszedelem volt ez, mint a sáskajárás, mert mindent elpusztítottak. Jöttek a tatárok! Jöttek a hunok útján, maguk előtt kényszerítve, hajtva mindenféle ázsiai népeket. Évszázados vonulás volt ez. Így érkezett a Kárpát-medencébe Attila népe, a hunok, és maguk a magyarok is. IV. Béla idején pedig a kunok. Nyomukban jöttek, özönöltek gyors lovaikon a tatárok, Dzsingisz kán utódai. Rettenetes híruk megelőzte őket. Tudtak rólok már IV. Béla király előtt is, hiszen négy magyarországi szerzetes járt Ázsiában, hogy a magyarok őseit felkeressék, akkor hallottak a tatárokról. Elterjedt a hír, hogy nem is emberek: kutyafejűk van. De milyenek az emberek? Amíg nem látták, nem hitték a veszedelmet. Aztán egy tavasszal, éppen az 1241. esztendő fűhúzó áprilisának havában csakugyan megérkeztek a tatárok. A király útjukat állta félszáz ezer katonájával, megütközött velük a Sajó vize mellett, a muhi pusztán, és amikor azt hitte, hogy jól elpáholta az ellenséget, estére táborot vert. De a tatárok, a Batu kán vezette, a magyaroknál kétszer nagyobb seregével visszatért, s a sötétben és

IV. Béla király
(fametszet Thuróczi Já-
nos krónikájából)

lemészárolták a magyarokat. Nem volt kutya fejük, de kegyetlenül pusztították a népet. Felégették a falvakat. Utánuk csak por és hamu maradt, elnéptelenedett az ország. A király sógorához, Frigyes osztrák herceghez menekült, aki azzal „segítette”, hogy elvette minden pénzét

Egy esztendeig égették az országot a tatárok, de amikor megtudták, hogy Ögödej kán, aki Dzsingisz kán utóda volt, meghalt, rögtön hazatakarodtak.

IV. Béla menekülése a tatárok elől (Miniatura a Képes Krónikából)

És ekkor lett IV. Béla nagy királlyá, mert híveivel visszatért az országba, a kunokkal is megbékélt, István fia pedig elvette a kun király lányát, de iparosokat és kereskedőket is telepített, falvakat, várakat, városokat építtetett. Nem hiába uralkodott még hosszú évekig, Amikor ellenségeink már azt hitték, hogy vége Magyarországnak, szívs munkára bízta a népet, újra-alapította az országot. Úgy megerősítette, hogy öt esztendő elteltével, a rátámadt Frigyeset is visszakergette a saját országába. Merthogy jól tudta, a királyok dolga minden időben az építés, a rombolókat pedig, ha másként nem megy, büntetniük kell, hogy megjavuljanak.

Római magyarázatok

Szakács Ferenc Sándor
sorozata

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

A sátán megkísérti az Emberfiát. Érdekes része ez a Szentírásnak. Mai szóval azt mondhatjuk: az Emberfia állta a sarat – nem hagyta magát becsapni, átverni, kihasználni (Lk 4, 1-13). Pedig csodálatos ígéret hangzik el: neked adom az egész világot. Neked adok mindent! Egyet kell csak tegyél: imádj engem, fogadj el uradnak. Az ígéret kecsesgetető, az áldozat mégis ellenáll, mert tudja a lényegét: az ígéret hazug, mindaz, amit a sátán mond nem igaz. Egy szó sem igaz belőle. A hazugság, amely mindent megígér és eközben követel, ebben az esetben megbukik.

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

A Szentírás ebben az esetben sem csak a 2000 évvel ezelőtti történeteket meséli el: az itt leírt igazságok napjainkban új töltetet kapnak és társadalmunkban lépten-nyomon fellelhetők. A hazug ígéretek rendszeresen előzőnlík a társadalmat, és hatásukat megpróbálják minél tovább fenntartani. Hatalmat, dicsőséget, felemelkedést és jobb sorsot ígérnek a szerencsétlen tömegeknek, melyeken, ha komolyabban elgondolkodnának a média által feljűk irányított hazugságözönön, csak mosolyogniuk kellene. A hazugság a napi rutin alapelemévé vált. Az átverések tömeges elfogadtatását professzionális kommunikációnak nevezik, az erkölcsstelen korrupciót pedig lobbitevékenységnek. A leghihetlenebb ígéretekkel butított emberek tömegei pedig aktívan asszisztálnak mindehhez, anélkül, hogy a legkisebb szervezett ellenállást tanúsítanak. Hogy a káosz betetéződjön, a hazug ígéretek rémhírek követik, hogy az átvert tömegek még féljenek is egy láthatatlan, kitalált, de professzionálisan „kommunikált” ellenségtől. Az ember már várná, hogy végre felébredjen ebből a rémálomból, végre jöjjön valaki, aki azt mondja, hogy mindez, ami körülöttünk zajlik, csak egy rossz tréfa.

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét

neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

A profit maximalizálása társadalmunk legfontosabb alapelve. Az ember és élettele alig érdemel egy kis figyelmet. A cél szemmel láthatólag az, hogy az egyén marginalizálódjon, butuljon, redukálódjon le a fogyasztó „minimál-én” szintjére, mert így könnyen manipulálható, meggyőzhető, kihasználható. A nyugati kultúrát meghatározó üzleti életnek két alaptulajdonsága van: a mohóság és a közömbösség. Ennek függvényében minden eszköz szentesítve van: a gyerekek kegyetlen dolgoztatása, a harmadik világ szegényeinek irgalmatlan kihasználása, vagy éppenséggel a környezet gátlástalan tönkretétele – újabban a kiskorúakra irányuló pornográfia engedélyezése.

A társadalom alapvető problémája a rendszerváltás körül keresendő. A függés, alávetés, elnyomás, kizsákmányolás konkrét megnyilvánulásait irányító új elit sikeresen elhitette a tömegekkel, hogy a rendszerváltás a felemelkedés, a jólét és a szabadság irányába tett történelmi lépés volt. Ezt nagyon kevesen kérdőjelezik meg. Amíg ezt a ferdítést láthatóvá nem tesszük, addig a hazugságörvény tovább gyűrűzik. A hatalmas blöffök pedig egyre mélyebbre taszítják elfáradt társadalmunkat, és egyre új értékrendszert szűl, melynek alapkövei a felelőtlen-

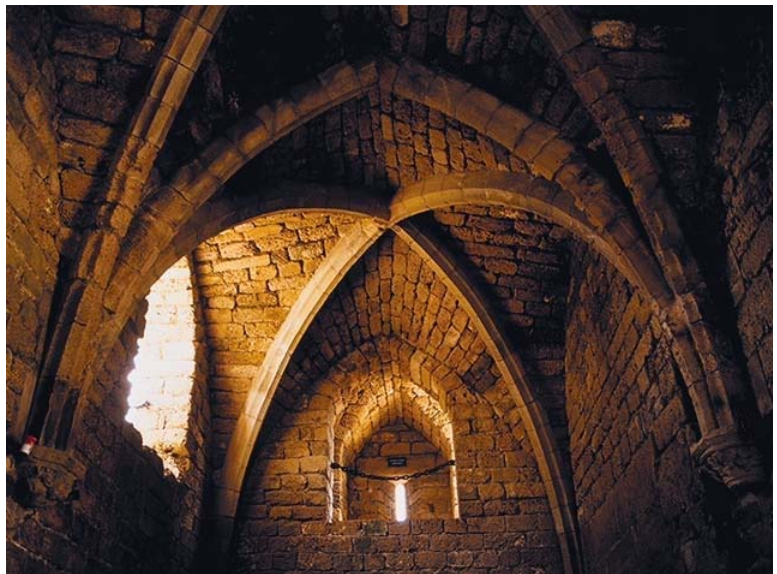
ség, a manipuláció, az önteltség, az önimádat, az empátia hiánya, a felszínesség. A társadalmi összetartás, a humán értékek

kiveszõben vannak. A modern emberi kreatúra valójában képtelenné válik arra, hogy önmagán kívül valakiért aggódjék: sokat dolgozik, sokat fogyaszt, majd amikor nem bírja tovább, kidõl, és helyére lép a következõ.

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

Az új diktatúra szintén hazudik, prototípusa a bibliai sátán, mely mindent ígér, semmit nem ad, de mindent elvesz. Az erõszak alkalmazását a helyi megalkuvókra bízza, akik professzionálisan kommunikálva véghezviszik a piszkos munkát, és engedelmeskednek uraiknak. A csodálatos kommunikáció maszkja alatt mûködõ gépezet végül is azt eredményezi, amire tervezve volt: az újratermelhetõ vagyron ellopását, tömegek alulfinanszírozását, emberek kegyetlen kifosztását.

Az idõk jelei valósággal ordítanak körülöttünk. A hatalom azt akarja, hogy imádjuk és akkor minden a miénk lesz. A Szentírás viszont másra figyelmeztet. Belátásunkat és értelmünket jobban kellene használnunk, mint bármikor. Marcus Aurelius gondolatát idézzük fel önmagunkban: „mondj vezérle értelmeknek: meghaltál, megromlottál, állatá süllyedtél, pózolsz, nyájszerûen élsz, legelsz”. A nagy császár ismerte a társadalom mozgatórugóit. Vegyük komolyan a körülöttünk zajló folyamatokat, fordítsuk tekintetünket a jelen feladatai felé, és azokra az eszközökre összpontosítsunk, melyekkel cselekedhetünk, aktív és kreatív részévé válva így a társadalomnak.

Ősi gyógymódok, gyógynövények

Dr. Szalontai Éva rovata

A svéd és a magyar orvosoknál, az egészségügyben a beteg panaszaira nem igen kap olyan személyes, alapos odafigyelést, mint amelyet szeretne. A beteg sokszor csak egy szám. Az egészségügyiek, mint a munkavezetők ide-oda küldözgetik.

A betegek egy része ezért a természetgyógyászat, az ősi gyógyító módszerek felé fordul. Meglepő, hogy a természet milyen sok kincset rejteget! És szerencsére a természetgyógyászat ma már egyre nagyobb elismerést kap az orvostudomány részéről is.

Ebben a rovatunkban régi, jól bevált, nemzedékről-nemzedékre szájhagyomány útján is tovább adott tapasztalatokból és jól bevált szerekből mutatunk fel mustrát.

Alma és almaecet

Az egészséges, szép alma már a paradicsomban csábította az első emberpárt. A szelíd almát Európában mindenütt termesztik a magas északi kivételével. A Kaukázus vidékéről származtatják, Magyarországon a honalapítás idején a szlávok már termesztették.

A régi görögök szerint az alma a gyümölcsök királya, minden betegséget meggyógyít.

A néphit szerint az alma a héjában hordozza igazi erejét, ahogy Sámson a hajszálaiban. Az alma héjában magas a pektin-tartalom és rendszeres fogyasztása sikeresen akadályozza a vércukor ingadozását. Emellett a pektin lassítja a gyomor kiürülési idejét, fokozza a teltség érzését, így sokat segíthet, ha alacsony energiájú diétát állítunk össze.

Említésre méltó még az alma magas nátrium-, foszfor-, és vastartalma, valamint A-B-C vitamintartalma is.

Az almaecetet már az Ótestamentum is dicséri, Ruth könyvében az ecetbe mártott kenyérről tesznek említést.

A vízzel felhígított ecet széles körben elterjedt ital volt az ókorban. A szegényebb országokban az emberek ma is különböző almaecetes vízzel ontják szomjukat az üdítő italok helyett. A nyugati országokban az

egészséges reformtáplálkozás elterjedtével kezd újra népszerűvé válni az almaecet.

A középkor kedvenc fűszere volt az ecet. Utcai mozgóárusok szekereiken többféle ecetet kínáltak. A különféle gyógyfüvekkel, fűszerekkel ízesített ecetféléknek mágikus erőt is tulajdonítottak és boszorkányság, búskomorság, levertség különféle betegségek ellen használták.

Egészen a XIX. századig előírták a svéd hajóskapitányoknak is, hogy jelentős mennyiségű ecettel induljanak útra. Az ecet a tengerészek védelmezője volt. Vízzel hígítva adták a legénységnek, hogy megelőzzék a hiánybetegségeket, mint például a skorbutot. A fedélzetet és a kabinokat rendszeresen ecettel tisztították, fertőtlenítették.

Dédanyáink, nagyanyáink láz, köhögés ellen használták, de sebekre is, mert elősegíti a gyógyulást.

Miért egészséges az almaecet?

Az almaecet tartalmaz többek között: A-, B₁-, B₂-, B₆-, B₁₂-, C-, E-vitaminokat, béta-karotint, rutint (P-vitamint), ásványi anyagokat és nyomelemeket: kloridot, vasat, fluorot, káliumot, kalciumot, nátriumot és szilíciumot. Ezen túl tartalmaz savakat: ecetsavat, citromsavat, propionsavat, tejsavat, ezen kívül aroma anyagokat, enzimeket és pektint.

Használatánál figyelembe kell venni az egyéni adottságokat. Például gyomorpanaszokkal küszködő emberek csak erősen hígítva használják.

Almaecetes koktél:

Öntsünk 1 pohár vízhez 1 teáskanálnyi almaecetet, és keverjük hozzá 1-2 teáskanálnyi mézet. Igyunk ebből a koktélból naponta 1-2 kortyot reggeli előtt, vagy után. Tapasztalatok szerint egy 6 hetes kúra különféle betegségek megelőzésében segít.

Almáspite

Hozzávalók:

- 5 dl liszt
- 25 dkg vaj
- 2-2,5 dl cukor
- 1 kávéskanál vaníliás cukor
- 1 kávéskanál sütőpor
- 4 tojás
- 2-3 evőkanál tejföl

A töltelékhez:

- 1 kg alma
- 10 dkg darált dió/édes mandula
- 1 dl cukor
- 1 citrom
- 1 kávéskanál fahéj

A tetejére:

- 1 tojás

A fahéjas borhabhoz :

- 4 tojássárgája
- 3 dl édes fehérbor
- 1 citrom
- 1/2 dl cukor
- 1 kávéskanál fahéj

A sütőporral elkevert liszttel elmorzsoljuk a vajat, hozzáadjuk a cukrot, a vaníliás cukrot, a tojásokat és annyi tejföllel gyúrjuk össze, hogy jól formálható tésztát kapjunk. Az almát lereszeljük, a citrom héját, levét, a cukrot meg a fahéjat összekeverjük. A tésztát két cipóba osztjuk, lisztezett deszkán egyenként 3-4 mm vastagra nyújtjuk. Az egyik tésztalapot sütőpapírral borított nagy tepsibe fektetjük, darált dióval megszórjuk. Rátesszük az előkészített almástöltelékkel és beborítjuk a másik tésztalappal. Villával megszurkáljuk, felvert tojással megkenjük és előmelegített sütőben 180 fokon 35-40 perc alatt megsütjük.

A fahéjas borhabhoz a bort felforrósítjuk, a lereszelt citromhéjat és annak levét hozzáadjuk. A tojássárgáját habosra keverjük a cukorral, majd folyamatos keverés mellett rámérjük a forró borra, és lassú tűzön addig verjük, míg szépen besűrűsödik.

A tetszés szerinti négyzetekre vágott almáspitét a borhabbal tálaljuk.

Utazás Lappföldön — 5

Ötödik nap:

Haparanda - Övertorneå - Pajala - Kiruna - Abisko

Az I. Világháború idején Haparanda - svédül: Aspstrand, azaz Rezgönyár(fa)strand - csempész- és kémközpont volt. Itt haladtak át a hadifoglyokat és sebesülteket szállító szerelvények. A II. világháború alatt már nem volt akkora a tolongás. Nemes Endre (1909-1985), a svéd művészekben kelet-európai viselkedésével - ambiciózus, szerénytelen, törekvő - ellenséges érzéseket kiváltó festőművész hazánkfia, 1940-ben járt Haparandában. Finnországból menekült a németek elől Norvégiába. 1940 április 8-án érkezett Oslóba, ahol már másnap tanúja lehetett a németek bevonulásának. Fordulhatott vissza Svédországba, ahol internálták. Dézsából ömlik az eső, hiába meresztenénk a szemünket, akkor sem látnánk Haparanda ikervárosát, az 1809 óta orosz, illetve finn Torneát. A város svéd templomának tornya volt az 1736-37-es francia expedíció meridián-mérésének déli végpontja.

Az 1700-as években nem tudták eldönteni, hogy a Földnek hegyes citrom (Descartes véleménye) avagy sarkainál kissé belapult narancs formája (Newton) van. Minden valamirevaló akadémia, így a Francia Tudományos Akadémia tagjai is két pártra szakadtak. A vitát csakis pontos méréssel lehetett eldönteni, ezért két expedíció indult a föld déli és északi féltekéjére, hogy ott egy-egy meridián-foknyi (hosszúsági foknyi) távolságot lemérjenek. Ha ez hosszabbnak bizonyul az Egyenlítőhöz közelebbi tájakon mért meridián-ívnél, akkor a „citrom”, ellenkező esetben „narancs” elmélet híveinek van igaza. A Pierre Louis Moreau de Maupertuis vezette északi expedíciónak tagja volt Anders Celsius, az uppsalai egyetem professzora, a százfokos hőmérsékleti skála névadója is. Nyáron a kegyetlen mennyiségben támadó szünyog, télen pedig a fagy akadályozta a munkálatokat. A dermesztő hidegben az egyetlen iható folyadék a pálinka volt. Az ajkak néha így is a pohárhoz fagytak.

A Pello faluhoz közeli Kiittisvaara hegy csúcsán emelt jelzőtorony volt az északi, a torneái fátemplom tornya pedig a déli végpont közötti kb. 110 kilométer távolságot egy meridián-fokhoz tartozó meridián ív hosszának vették. Helyi önkéntesek és finn katonák segítségével jelzőtoronyokat építettek a ködbe borult, titokzatos tavakkal körülvett hegyek csúcsaira. Ezeket egy-egy óriási háromszög sarkainak képzelve, trigonometriai számítások segítségével határozták meg a sarkkör menti meridián-hosszat.

A sikeres meridián-mérés feltétele

A szauna-múzeum alapítójának főhadiszállása, Kukkolaforsen

az volt, hogy az egyik háromszög, az ún. „alapháromszög”, egyik oldalát a lehető legpontosabban lemérjék. Párizsból hozott, vas „toise” mértékkel (1.949 m) fából öt ölnyi, azaz kilenc méter hosszú rudakat szabtak ki. (Az eredeti mértéket Toise du Nord néven a párizsi csillagvizsgálóban őrzik.) A rudak végébe szegeket vertek, azokat lereszelve oldották meg azt, hogy mindegyik rúd pontosan egyforma hosszú legyen. 1736. december 21-én megmérték az alapháromszög alapját. Tökéletesen vízszintes felületet a Torne folyó befagyott jége biztosított. A hossz mértékeket a folyó jegére fektetve kétszer is lemérték az alapháromszög egyik oldalát, az Övertorneå (Matarengi) és Niemis falvak közötti

8000 öl (kb. 14 kilométer) távolságot. A két mérés között csupán 10 centiméteres volt az eltérés. Mielőtt végleges következtetést vontak volna le, csillagászati mérésekkel (ugyanazt a csillagot figyelték Pelloban és Torneában) is meghatározták a két végpont pontos helyzetét.

A háromszögláncolat segítségével kimért meridián ív hossza 57437 toise volt. A Párizs és Amiens között korábban mért meridián ív ugyanakkor csak 57060 toise. (Nagyobb görbülethez hosszabb ív tartozik.) Newton feltevése igazoló-

dott: a Földgömb a sarkainál belapul.

Mielőtt kigurulnánk Haparandából, megkeressük a híres irányjelzőt. A távolság innen Stockholmig 1120 km, Párizsig 3000 km, az Északi-fokig pedig 931 km.

A bastu-akadémia, azaz a szauna híveinek és a szauna-múzeum alapítójának a főhadiszállása, Kukkolaforsen alig néhány kilométerre északra van Haparandától. A folyóparton horgászkemping. A zuhogó esőben egy esőköpenyeges ember hosszú botot forgat a Torne-folyó vizében. Halászfelszerelésnek néz ki.

Övertorneå - finnül Matarenko a neve - előtt látjuk meg az első rénszarvasokat. Békésen legelésznek az út szélén, a fejüket sem emelik fel. Övertorneå központjában a középkori faszobraitól híres templom zárva van. (A 13 szent szobrát - közülük Szent Péterét a kulccsal és a Bibliával - 1470 körül faragták Lübeckben.) A harangláb ajtaja nyitva, azaz benne van a kulcs a zárlóban. Bent senki, csak öreg székek, poros bútorok, és a falon kopott festmények.

Az Övertorneai turista-hatóságok szerint, a tévhit ellenében a Téliapót és a Mikulást egy személyben megszemélyesítő manók, a tomte-k nem az Északi-sarkon, hanem a Luppio-hegyen laknak. A Luppio-hegy mellett szinte elmegyünk a zuhogó esőben. A letérő Niemis (finnül szirtet jelent) Luppio nevű település után van. A jégkorszakot búcsúztató, gyaluként végigcsúszó szárazföldi jég csiszolta sziklán parkolunk. Seholy teremtett lélek. A függőleges hegyfalakat derékszögben törnek meg a sima hegypolcok; távolról úgy néz ki, mint egy manóváros. Nehéz elképzelni azt, hogy ezt a gigantikus lépcsőzetes építményt nem emberi kéz alkotta. A manónépség kávézójától nyilakkal kijelölt ösvények mutatják az utat a manó barlangjához. Nincs otthon, de a levélládába üzenetet lehet bedobni. A hegytetőre fél kilométeres gyalogösvény vezet. Ilyen esőben száz méterre sem lehet látni, ezért inkább folytatjuk az utat a Torne folyó völgyében, Tornedalban Pajala felé.

A finn területekért folyó svéd-orosz háborút lezáró 1809-es fredrikshamni béke óta a Torneálv határfolyó. Amikor az 1809 március 25-i orosz-svéd béketárgyalások után meghúzták a svéd-finn határt, senki sem kérdezte az ezer éve ott élő finn telepeseket, a tornedaliakat, hogy mit szólnak ahhoz, hogy városaikat kettévágják. A svéd oldalon rekedt finn nyelv az évszázadok során különvált a finnországi finn fejlődésétől. Jellegetes tájszólás alakult ki a folyó völgyében, a tornedali finn, amit a nyolcvanas évek óta meänkieli - a mi nyelvünk - néven ismernek. (A svédek asszimilálási kísérletei kevés sikerrel jártak. Pedig az 1957-ig Övertorneå könyvtárában nem tarthattak finn nyelvű könyvet a könyvtárak.)

Pont déli tizenkettőkor átgurulunk az éjféle napfény és a sarki éjszaka határán Északi-sarkkörön. Az autóból fényképezem a soknyelvű táblát, aztán folytatjuk Pajala felé. Pajalában a távolsági autóbuzmegálló tágas parkolójában, a faragott bagolyzóbor alatt állunk meg. Tipikus Gore-tex idő van, bemenekülünk a központ egyetlen vendéglőjébe. Tele van stockholmiakkal: a napokban fogtak neki a Niemi könyvből készülő film forgatásának. A turistairódban térképes útmutatót szerzünk Pajaláról, rajta külön kijelölve a Popzene Vittulából cselekményeinek főbb színhelyei: az iskola, az egyedüli útke-resztesződés, Laestadius pörtéje, és a templom. A pajalai templomban hirdette az ígét Lars Levi Laestadius (1800-1861), a laestadianizmus megalapítója. Ébresztő, igehirdető mozgalma a tornedali kultúra fontos része.

Lars Levi Laestadius svéd lelkész, a Grimaud vezette, 1840-es francia észak-skandináv expedícióban való részvétele és érdemei miatt a francia becsületrend lovagja, a lappföldi Arjeplogban, a „szűnyogok fővárosában” született. Uppsalában tanult botanikát és teológiát. Tanulmányai elvégzése után Karesuando lelkésze lett. Kezdetből fogva küzdött a lakosság siralmas lelki és erkölcsi állapota ellen, miközben a harangozó saját főzésű pálinkát árult a betévedő híveknek. Húsz év alatt hiába csupán egy hívet sikerült a józanság útjára téríteni.

Laestadius elmúlt negyven éves, amikor 1844-ben Mariával, egy fiatal lapp lánnyal találkozott, aki előtt feltárta bűnös lelkének terheit. Maria a lelkész fejére tette kezét, és megbocsátotta bűneit az Atya, Fiú és a Szentlélek nevében.

Maria tapasztalata mély hatással volt szívemre, hogy számomra is megvilágosodott. Az együtt töltött estén kóstolót kaptam a mennyország örömeiből. Ameddig élek, emlékezni fogok a szegény Máriára... Amikor visszatértem Karesuandóba, prédikációim színesebbek lettek.”

Ha nem is színesebbek, de keményebbek lettek. Az ittasság és a házasságtörés bűneinek borzasztó fizetségét Laestadius nem éppen szalonképes kifejezésekkel festette le, valósággal mennydörgött a nép bűnei ellen. Órákat tartó prédikációi attrakciónak szá-

mítottak, a templom lassanként megtelt. Tódult a nép a Szentlélektől ihletett igehirdetőhöz, terjedt az ébredés. Az ige hatására a hívek vallási extázisba estek, finnül „liikutuksia”-ba, a bűnbocsánat felett érzett örömben tapsoltak, szípoztak, egymás nyakába borulva, himbálózó mozdulattal ringatták magukat.

A népesség életszokásaiban gyökeres változás állt be. Ellenségek békültek ki, lopott javakat szolgáltatnak vissza, iszákosok megborzadtak a pálinkától. Az ideológiai totalitarizmus, misztikus manipuláció és a beismerés kultusza szektára emlékeztet. Talán ezért volt a laestadianizmus egy „győztes ötlet”. Nem tartozni az egyházhoz, de mégis odatartozni. Saját feltételek alapján, és amikor az úgy tetszik.

Ősz hajú hölgy vezet körbe Laestadius pörtéjében a Pajala-i próféta használati tárgyai között. Nagyrészüket kétséges eredetű, de a bútorok és a falon függő puska eredeti.

A pörte kémény nélküli fa-gerendaház. Linnét elképesztette az egészséget rontó fűtési megoldás: „a finneket ki kellene kötni és 30 veszszőcsapással jobb észre téríteni, mindaddig, amíg nem építenek kéményt a stugáikhoz!”

Az eső megint rákapcsol. Kigurulunk Pajalából, és a Kiruna felé vezető országúton folytatjuk az utat. Jonesuando előtt a Torne folyó ritka természeti jelenséget produkál. Míg minden normális folyó összefolyik egy másikkal, a Torne szétágazik, úgynevezett bifurkációit képez: Tärendő nevű ága vasúti váltó módján, a Torne-val párhuzamos Kalix-folyóba ömlik. A világon még csak egy hasonló bifurkáció ismert: az Orinocot és a Rio Negrot összekötő Casiquiare Dél-Amerikában. Jonesuando előtt letérünk az útról, és áthajtunk a betonhídon. Amerre elláttni, mocsaras vidék. (Hogy melyik folyó vize folyik alattunk, arról fogalmunk sincs. Víz az víz - morogja Arnold.) Kiruna felé alig találkozzunk autóval. Milyen lehet az élet itt télen? (Vádlott, mit csinált a november 22-ről február 16-ra virradó éjszakan? - Arnold). A számi (lapp) gyerekek reakciója jut eszembe az tavasz első napsugarára. A jelenet Észak-lappföldön játszódik, egy ma-

gas hegyekkel körülvett falucskában. A téli félhomály itt hosszabb, mint a lapályon, a napot először márciusban pillantják meg.

A reggel jött, éppoly szurokfeketén és észrevétlenül, mint más téli reggelek. Mégis nagy volt a különbség. Rakisjokk lakosai csillogó szemmel fogadták a napot, mintha az néhány tizedfok okozott volna nekik. A nyugtalanság átterjedt a kutyákra, melyek aprókat ugatva fel-alá szaladtak az iskola épülete előtt, miközben a gyerekek az „Ismét felkel a nap”-ot énekelték, gondosan artikulálva a nehéz svéd szavakat. Úgy fújták, hogy az ablakkeretek is belerezegettek. Húsz perccel a nagy esemény előtt a gyerekek összegyűltek az iskola épülete előtt. A nap tiszteletére a fiúkon kolt volt, a lányok csendesek, és merev derékkal álltak csengő ezüstékszerekkel díszített ruháikban. Torsson őrmester is makacsul meresztette a szemét az éles körvonalát a derült égre rajzoló gömbölyű hegyhát felé. Szemei ragyogtak a meresztéstől és az egyre erősebb fénytől, amely lassan fölfelé lopakodott a havasok mögül. A hideg égnek erős zöld árnyalata volt, mely lassan szívta magába az első vöröset. A komor arcú emberek ritkán pislogó szemekkel követték a vörös fénynek a fagyos éjjel vívott harcát. És akkor eljött az a pillanat, amely valamennyiük naptárában be volt jegyezve. A hó nem ropogott, senki sem moccan. A napkorong kerek, vérvörös szegélye megmutatkozott a távoli hegyhát fölött. Vouri kutyája törte meg a csendet. Orrát a fényre szegezve hosszan tartó vonításba kezdett. Kuss - üvöltötte Vouri. Nem bírja a Napot! - kiáltotta egy fiú a felső tagozatból. Harsány kacagás volt rá a válasz. A következő pillanatban tucatnyi gyerek hempergett a hóban. Arcukat valamennyien a kezükbe temették. Nem bírjuk a napfényt - sikoltották a lányok. - Leég a bőrünk. Nem kaphatnánk kis napolajat, tanító néni? Úgy éget, mint a tűz! Pukkadoztak (fulladoztak) a kacagástól, hólétől nedves kezeikkel takargatták egymás szemét. Nézd az Ibb-Kajsát, hát nem szeplős lett az orra!? Újabb kacagáshullám, hógolyók röpködtek a levegőben. A tömegben Torsson észrevette Eklind tanárt, aki mozdulatlanul állva meredt a vakító napszegélyre. Szemüve-

ge ködös volt, fagytól repedezett. Frissen borotvált arcán gyorsan és hangtalanul folytak a könnyei. Hirtelen megint beakonyodott. A vörös fénytől megvilágított arcok megint elsápadtak, és komorak lettek. Az alkonyat legtöbbször meglepetésként érte. Az ember azt hitte volna, hogy kiabálással megállítja a napot, úgy, ahogy az inga megfogásával a faliórát.” (Kerstin

Elalvás előtt sétálunk Torne tó partján a hatalmas. Ennyire tiszta vizet ritkán látni. Szélcsend van, a víztükörben hófoltostól tükröződnek a túloldal hegyei. A lankás dombokon fejlődéskorlátolt nyírfák, az irtásokon törpe nyír bozót burjánzik. Ezzel tüzelnek a rénszarvasok nyári és téli legelője között vándorló számik (lappok). Kótának nevezett sátraik közepén ál-

A világot körbehajózó Daniel Solander szobra

Ekman (1933-) *A három kis mester - krimi.*)

Jukkasjärvibe közvetlenül Kiruna előtt lehet letérni. A világhíres Jégyszállóda és a Jégszínház - a télen a Hamletet adták elő számi nyelven - biztos rég elaszalódott az augusztusi melegben, ezért szemrebbenés nélkül folytatjuk az utat Kiruna, a modern bányaváros felé. Kirunában van a világ legnagyobb összefüggő vasérctelepe, és a legnagyobb és a legmodernebb földalatti bányája. A város mögött magasló, hosszú hegy neve Kirunavaara (Ripberget), a kónikus hegyé Luossavaara (Lazachegy). A Kirunavaaran 20 méter magas teraszokat alakított ki, a Loussavaarat pedig átvágta a kitermelés. A városközpontban pénzt veszek ki a falból. Fáradtak vagyunk egy újabb bányalátogatáshoz. A nap kisüt, hunyorgunk a laposan beeső sugaraktól. Abiskoban szállunk meg. A lakosztály 500 koronába kerül egy éjszákára. Csak mi ketten vagyunk az egész szállodában. Az ágy kényelmes, a hűtőládából előkerülő francia vörösbor jól esik.

landóan ég a tűz, a füst távol tartja a szúnyogokat. „Lappföldön nincs sem rák sem pedig bolha.” - Állapította meg Linné. Annál több a knott - a cseszle. Az ember szeme-szája megte-lik velük.

A másik lappföldi átokfajzat a darázszerű rénszarvasbögöly, a *Hypoderma bovis*. Közvetlenül a talaj fölött repül, és csak a lábakat támadja meg, ezért a marhák a mocsárba menekülnek előlük. A tehenek ficánkolnak, mintha ostromoznák őket. Nem tévesztendő össze az älgfluga-val - a jávorszarvas-léggel, ami egy kb. 5 mm hosszú, lapos barna bogár. Nem repül messzire, legfeljebb 50 méterre. Amikor állatra vagy emberre száll, elhullajtja a szárnyait, és befúrja magát a bőrbe, és petéi termeléséhez szükséges vért szív.

Hegedüs Zsolt

Folytatása következő számunkban

Dániel Éliás a világbajnoki cím közelében

Neve: **Dániel Éliás** / Elias Daniel
 Beceneve: Actionman
 Született: 1982-03-15
 Szülővárosa: Kristianstad
 Nemzetisége: Svéd/Magyar
 Súlya: 70 kg
 Magassága: 183 cm
 Rekordok: 33 küzdelem, 20 győzelem (7 KO), 12 vereség, 1 feladott
 Bajnoki címei: K-1 World Max Scandinavia Finalist 2006
 WPMF World Champion
 WFCa European Champion
 Csapata: Team Super Pro
 Edzője: **Dennis Krauweel**

A magyar származású Dániel Éliás az Ághegy - Liget Baráti Társaság festőművész elnökének és közgazdász elnökhelyettesének kisebbik fia. Már jó ideje nagy hírnévre tett szert a sport világában. A 25 éves legény harcolt már a világbajnoki címért is. Tavaly Tájföldön (2006.08.23) a japán Tsubosaka ellen lépett szorítóba.

Baloldali képünkön látható Éliás kedvenc rövid ujjú trikójában, amelyet kérésére és elképzelése szerint édesanyja varrt. Gyakran lép ringbe ezzel az öltözéssel, és különben is, büszkén viseli magyarságát.

Bátyja, Dániel Tóbiás a menedzsere, aki gyakran kiáll mellette és érette, ő különféle mérkőzéseinek kezdeményezője.

Aki Dániel Éliás eddigi sportpályafutását közelebbről is szeretné megismerni az kattintson a www.eliasdaniel.se című honlapjára, ahol bővebb tájékoztatást olvashat.

Magyar Liget
www.hhrf.org/magyarliget

Szerkeszti:
 Lőrinczi-Borg Ágnes
agnesborg@yahoo.se

Főmunkatárs:

Dr. Békássy N. Albert albert@refnet.cz ; Kovács Ferenc
ferenc.kovacs@media.uio.no; Tar Károly tar.karoly@gmail.com

Fiókszerkesztőségek:

Izland: Katona Mária katona01@hotmail.com; **Koppenhága:** Lázár Ervin
 Járkáló és a Látókör tagjai, hamv.laz@get2net.dk; **Lund:** Boross Kálmán
borosskalman@hotmail.com; **Malmö:** Dr. Szalontai Éva evaszal@axelero.hu

Honlapszerkesztő: Balázs Viktória

Az aláírt írásokért a szerzők felelősek.

A szerkesztőség a beküldött írások magyarítását kötelességének tartja.
 A lapot a lundi magyar egyesület és jóakaróink sokszorosítják és terjesztik.

Még ezt is reklámozni kell!
**Dániel Éliás egy félelmetesen szép
 bunyós lány társaságában**

